

Vzpomínka na docentku Jaroslavu Vašutovou

Redakční radu časopisu AULA opustila docentka PaedDr. Jaroslava Vašutová, Ph.D.

Zemřela nedlouho po svých 64. narozeninách, po krátké a těžké nemoci. Její odchod zarmoutil spolupracovníky a studenty, je citelnou ztrátou i pro tento časopis. Jaroslava Vašutová patřila dlouhou dobu k okruhu spolupracovníků redakce jako autorka i recenzentka, v posledních letech byla členkou redakční rady. Věnujme jí tuto vzpomínku jako poděkování za dlouholetou spolupráci a přínos k vysokoškolské pedagogice, která byla jednou z dominantních oblastí jejího odborného zájmu.

Profesní dráhu zahájila Jaroslava Vašutová po absolvování Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze jako učitelka na základní škole. Po vykonání rigorózní zkoušky se stala odbornou pracovnící v Ústavu cyklických příprav při VŠE v Praze, kde organizovala školení v oblasti vysokoškolské pedagogiky a managementu pro akademické funkcionáře vysokých škol. Poté působila jako výzkumná pracovníce v Ústavu rozvoje vysokých škol v oddělení vysokoškolské didaktiky. Úzce spolupracovala s profesorem Jiřím Kotáskem, který ji v roce 1990, již jako první porevoluční děkan, vyzval ke vstupu do akademické komunity Pedagogické fakulty UK. Zde pracovala nejprve jako odborná asistentka na katedře pedagogiky. Vyučovala základní pedagogické disciplíny, obecnou pedagogiku, srovnávací pedagogiku a metodologii. Vedla klinický semestr, na jehož zavedení se výrazně podílela. Zásadním způsobem přispěla k modulární koncepci studia učitelství. Vědeckou hodnost doktorky pedagogiky získala v roce 1997. Svou činnost na vědeckovýzkumném pracovišti fakulty zahájila po obhájení disertační práce *Proměny vysokého školství a profese vysokoškolského učitele*. V Ústavu výzkumu rozvoje vzdělávání pracovala až do konce své profesní a životní dráhy, dvanáct let ve funkci zástupkyně ředitelky. V roce 2004 se habilitovala a většina studentů poznala Jaroslavu Vašutovou již jako docentku, významnou vědeckou pracovníci, školitelku a řešitelku výzkumných projektů.

Ve vědeckých a výzkumných pracích docentky Vašutové se vyhranily zvláště dvě oblasti, učitelská profese a vysokoškolská pedagogika, v nichž získala odbornou prestiž. Značnou pozornost věnovala proměnám učitelské profese v kontextu transformace vzdělávání a měnící se kultury školy. Jako řešitelka výzkumného záměru „Rozvoj národní vzdělanosti a profesionalizace učitelů“ (1999-2004) se zabývala výzkumem profesní skupiny učitelů v reálném prostředí českých škol na počátku 21. století. Její monografie *Profese učitele v českém*

vzdělávacím kontextu (Paido, 2004) ovlivnila řadu odborníků i učitele v praxi, měla také ohlas v zahraničí. Zájem o učitelskou profesi a studenty učitelství zúročila zejména v projektu *Zkvalitňování pedagogicko-psychologické přípravy učitelů* (ESF 2005-2007), který koordinovala. Ve spolupráci s pedagogickými fakultami Západočeské univerzity, Jihočeské univerzity a Technické univerzity v Liberci se jí podařilo vytvořit tým vysokoškolských učitelů, který nejen koncipoval a zaváděl inovace, ale také je kriticky reflektoval a zprostředkoval odborné veřejnosti v publikaci *Vzděláváme budoucí učitele. Nové přístupy k pedagogicko-psychologické přípravě studentů učitelství* (Portál, 2008). Vynikající výsledky projektu ocenili nejen pedagogové, ale také stovky studentů, kteří měli možnost se s docentkou Vašutovou setkávat při přednáškách, seminářích a workshopech, které vedla. Uměla oslovit učitele v praxi, což dokládá její publikace *Být učitelem. Co by měl učitel vědět o své profesi*, která vyšla i ve druhém rozšířeném vydání (PedF UK, 2007), neboť první vydání z roku 2002 bylo beznadějně rozprodáno. Publikace provází učitele a studenty učitelství problematikou profese v celé šíři jejích determinant, charakteristik a proměn. Nabízí učitelům argumentaci a zdroje poznatků pro posílení profesního sebevědomí, založené na vnímavém porozumění a hlubokém vhledu do aktuálních problémů a podmínek výkonu profese.

Jaroslava Vašutová byla v České republice první autorkou, která formulovala návrh profesních standardů pro všechny kategorie učitelů od mateřské školy po střední, včetně odborných, založený na profesních kompetencích (Vašutová, 2001, in: *Učitelé jako profesní skupina, jejich vzdělávání a podpůrný systém*, 1. díl, s. 191-141). Její koncept profesních kompetencí se stal základem profesního standardu učitelů na Slovensku. Je politováníhodné, že v Česku dosud profesní standard nemáme. Spolupráce se slovenskými univerzitami, časté zvaní na vědecké konference s plenárními referáty či publikace ve slovenských recenzovaných sbornících a časopisech zaujímala v odborné činnosti docentky Jaroslavy Vašutové významné postavení. Její profesní rádius zahrnoval i spolupráci s českými a moravskými univerzitami, zejména Univerzitou Palackého v Olomouci a Mendelovou univerzitou v Brně.

Dominantní oblastí odborné činnosti Jaroslavy Vašutové byla vysokoškolská pedagogika, obor, v němž přispěla významně k rozvíjení teoretických základů i k didaktickým aplikacím. Již koncem 90. let minulého století identifikovala více než desetiletou absenci odborných titulů, zaměřených na praxi vysokoškolských učitelů. Zprvu se zaměřila především na vzdělavatele učitelů a vysokoškolskou výuku na fakultách připravujících učitele. Jádrem publikace *Vybrané otázky vysokoškolské pedagogiky* (Pedagogická fakulta UK, 1999) se staly základní otázky vysokoškolské výuky a studia, zpracované na základě analýzy aktuálních zahraničních pramenů, výzkumů i zkušeností z oblasti

vysokoškolského vzdělávání a vysokoškolské politiky. Autorský kolektiv, který jako editorka získala ke spolupráci, vytvořil pod jejím vedením svého času a druhu ojedinělou publikaci. V pozdější autorské publikaci *Strategie výuky ve vysokoškolském vzdělávání* (Pedagogická fakulta UK, 2002) vytvořila Jaroslava Vašutová monografické dílo zakládající systematickou vysokoškolskou didaktiku. Vysokoškolskou pedagogiku obohacují i dílčí tematické studie, publikované především v časopise AULA a na Slovensku v časopise *Academia*. Její expertnost v dané oblasti byla zúročena i ve dvou kapitolách *Pedagogické encyklopedie* (Portál, 2009), věnovaných vysokoškolské pedagogice a vysokoškolským učitelům. V posledních letech se docentka Vašutová zaměřila na otázky excelence a akademické kultury vysokých škol, k jejímž problémům a aktuálnímu stavu nebyla nekritická. Poslední text z jejího pera *Akademická identita v měnícím se životě vysoké školy* už autorka nespátřila vytištěný v nedávno vydané publikaci *Determinanty organizačního klimatu vysokých škol a fakult* (s.115-128). V tomto textu navázala na předchozí studie, mezi nimiž studie *Paradigma akademické kultury* vyšla v tomto časopise (AULA, 2009, č. 1).

Jaroslava Vašutová se zapsala výrazně také do rozvoje doktorského studia. Byla pečlivou a zodpovědnou školitelkou a konzultantkou doktorandů, vychovala řadu pokračovatelů. Desítky mladých doktorandů specializovaných v oblasti vysokoškolské pedagogiky získala titul Ph.D. pod jejím vedením. Kurzy vysokoškolské pedagogiky, které založila a vedla docentka Vašutová, absolvovaly více než dvě stovky začínajících vysokoškolských učitelů a doktorandů.

Pro spolupracovníky a kolegy byla Jaroslava Vašutová milou a vstřícnou kolegyní. Měla nejen smysl pro progresivní odborné přístupy, ale také pro mezilidské vztahy a obyčejné lidské starosti.

Docentka Jaroslava Vašutová zanechala nesmazatelnou stopu v odborné komunitě, její osobnost bude citelně chybět jejím spolupracovníkům a následovníkům. Patří jí uznání a poděkování.

Eliška Walterová